

STRATEGIE PŘEDCHÁZENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

Gymnázium, České Budějovice, Česká 64

1. Účel a cíle strategie

Strategie předcházení školní neúspěšnosti navazuje na Program poradenských služeb školy a vymezuje základní postupy školy při prevenci, včasném zachycení a řešení studijních obtíží žáků.

Cílem školy je předcházet dlouhodobému studijnímu selhávání, včas rozpoznávat jeho příčiny a poskytovat žákům přiměřenou podporu tak, aby mohli v maximální možné míře využít svůj vzdělávací potenciál a úspěšně pokračovat ve studiu.

Podpora vychází z individuální situace žáka. Je založena na spolupráci žáka, vyučujících, třídního učitele, zákonných zástupců, školního poradenského pracoviště a podle potřeby vedení školy či externích odborných pracovišť.

2. Co rozumíme školní neúspěšností

Za školní neúspěšnost považujeme zejména dlouhodobé nebo opakované obtíže, které významně ohrožují úspěšné zvládnutí vzdělávání žáka. Nemusí jít pouze o nedostatečný prospěch; významným signálem může být také náhlé zhoršení výsledků, vysoká absence, ztráta motivace, neplnění studijních povinností nebo dlouhodobé obtíže v jednom či více předmětech.

Jednorázový neúspěch nebo jednotlivá nedostatečná známka samy o sobě nejsou důvodem k aktivaci širšího podpůrného postupu. Důležité je sledovat vývoj situace a její souvislosti.

3. Možné příčiny školní neúspěšnosti

Příčiny školní neúspěšnosti mohou být různé a často se vzájemně kombinují. Může se jednat zejména o:

- nedostatečně osvojené znalosti a dovednosti nebo mezery v učivu,
- nevhodné studijní návyky, organizaci práce či techniky učení,
- dlouhodobou nebo opakovanou absenci,
- zdravotní, psychické, osobní nebo rodinné obtíže,
- speciální vzdělávací potřeby,
- adaptační obtíže při přechodu na gymnázium, při změně školy nebo po návratu ze zahraničního pobytu,
- nízkou motivaci ke studiu, přetížení nebo dlouhodobý stres,
- nevhodně zvolenou vzdělávací cestu nebo výrazný nesoulad mezi studijními předpoklady, aktuálními možnostmi žáka a požadavky studia,
- vztahové či sociální obtíže ve třídě nebo mimo školu,
- další okolnosti významně ovlivňující vzdělávání žáka.

4. Včasné zachycení rizika

Prevence školní neúspěšnosti je založena především na včasném zachycení změn ve vzdělávání a chování žáka.

Vyučující průběžně sledují zejména:

- výrazné nebo dlouhodobé zhoršení prospěchu,

- opakované neúspěchy v jednom nebo více předmětech,
- neplnění zadaných povinností a dlouhodobou nepřipravenost na výuku,
- výrazné změny v aktivitě, motivaci nebo pracovním tempu,
- častou, nápadnou nebo narůstající absenci,
- obtíže při návratu po dlouhodobé absenci nebo zahraničním pobytu,
- další změny, které mohou signalizovat, že žák potřebuje podporu.

Vyučující při závažnějších nebo opakovaných obtížích informuje třídního učitele. Třídní učitel posoudí situaci v širších souvislostech, zejména s ohledem na výsledky v ostatních předmětech, absenci a informace od dalších vyučujících.

5. Základní postup při studijních obtížích

Podpora je nastavována postupně podle závažnosti a délky trvání obtíží. Cílem není vytvářet nadměrnou administrativu, ale zajistit včasnou a účinnou pomoc.

5.1 První úroveň – podpora v rámci výuky

Při prvních nebo méně závažných obtížích řeší situaci zpravidla vyučující daného předmětu přímo se žákem. Podle potřeby může:

- upřesnit, které znalosti, dovednosti nebo povinnosti je třeba doplnit,
- doporučit vhodný způsob přípravy a techniky učení,
- nabídnout nebo doporučit konzultaci,
- stanovit přiměřený plán doplnění učiva po absenci,
- poskytnout žákovi zpětnou vazbu k jeho studijnímu postupu,
- ověřit, zda žák rozumí požadavkům a pravidlům hodnocení.

5.2 Druhá úroveň – spolupráce třídního učitele a rodiny

Pokud obtíže přetrvávají, opakují se nebo se týkají více předmětů, vstupuje do řešení třídní učitel. Podle povahy situace:

- získá informace od vyučujících a žáka,
- vyhodnotí prospěch a absenci v širších souvislostech,
- projedná se žákem možné příčiny obtíží a další postup,
- u nezletilého žáka podle potřeby informuje zákonného zástupce a projedná s ním možnosti podpory,
- u zletilého žáka postupuje při komunikaci s rodiči či jinými osobami v souladu s platnými právními předpisy,
- podle potřeby zapojí pracovníka školního poradenského pracoviště.

5.3 Třetí úroveň – cílená podpora

Při závažnějších nebo dlouhodobých obtížích může být po společném vyhodnocení situace nastavena cílená podpora. Ta může podle potřeb žáka zahrnovat zejména:

- pravidelné konzultace s vyučujícími,
- konkrétní plán doplnění učiva nebo studijních povinností,
- doporučení vhodných studijních postupů a organizace práce,
- pravidelnou kontrolu plnění dohodnutých kroků,
- podporu školního psychologa, výchovného poradce nebo jiného pracovníka školního poradenského pracoviště,
- nastavení podpůrných opatření v rámci možností školy,
- spolupráci se školským poradenským zařízením nebo doporučení další odborné pomoci.

Dohodnutá opatření mají být konkrétní, přiměřená a časově vyhodnotitelná. Rozsah písemné dokumentace se volí podle závažnosti situace; u běžných obtíží postačuje záznam v obvyklé školní dokumentaci nebo stručný záznam z jednání.

6. Rozdělení rolí

6.1 Žák

Žák je veden k aktivnímu podílu na řešení své situace. Zejména se účastní dohodnutých konzultací, plní stanovené úkoly, komunikuje o obtížích a podle svých možností využívá nabízenou podporu.

6.2 Vyučující

Vyučující sleduje průběžné výsledky žáka, poskytuje mu zpětnou vazbu, nabízí přiměřenou podporu v rámci svého předmětu a při závažnějších či opakovaných obtížích informuje třídního učitele.

6.3 Třídní učitel

Třídní učitel sleduje situaci žáka v širších souvislostech, koordinuje komunikaci mezi žákem, vyučujícími a zákonnými zástupci a podle potřeby zapojuje školní poradenské pracoviště.

6.4 Školní poradenské pracoviště

Pracovníci školního poradenského pracoviště poskytují podle charakteru obtíží konzultační, poradenskou a metodickou podporu žákům, zákonným zástupcům a pedagogickým pracovníkům. Pomáhají při volbě vhodných opatření a podle potřeby zprostředkovávají spolupráci se školskými poradenskými zařízeními nebo dalšími odbornými pracovišti.

6.5 Zákonní zástupci

Zákonní zástupci nezletilých žáků jsou podle povahy a závažnosti obtíží zapojováni do hledání vhodného řešení. Škola s nimi sdílí potřebné informace o vzdělávání žáka a domlouvá další postup.

6.6 Vedení školy

Vedení školy vstupuje do řešení zejména tehdy, pokud obtíže vyžadují organizační opatření, přesahují běžné možnosti vyučujícího, třídního učitele a školního poradenského pracoviště nebo pokud je třeba koordinovat postup více pracovníků školy.

7. Specifické situace

7.1 Dlouhodobá nebo opakovaná absence

Při delší absenci je cílem umožnit žákovi postupný návrat k běžnému studijnímu režimu. Vyučující stanoví podstatné učivo a přiměřené termíny jeho doplnění. Je-li absence rozsáhlá nebo jsou-li obtíže ve více předmětech, koordinuje postup třídní učitel ve spolupráci s vyučujícími a podle potřeby se školním poradenským pracovištěm.

Při zvýšené omluvené či neomluvené absenci škola postupuje podle školního řádu a aktuálních metodických doporučení MŠMT k záškoláctví a omlouvání žáků.

7.2 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

U žáků se speciálními vzdělávacími potřebami škola zohledňuje doporučení školského poradenského zařízení a průběžně vyhodnocuje účinnost poskytovaných podpůrných opatření. Pokud nastavená podpora není dostatečná, škola ve spolupráci se žákem, zákonným zástupcem a školským poradenským zařízením hledá další vhodný postup.

7.3 Návrat po zahraničním pobytu nebo přestup z jiné školy

Při návratu ze zahraničního pobytu nebo při přestupu z jiné školy může být nutné doplnit rozdíly v učivu. Škola stanoví požadavky a termíny s ohledem na konkrétní situaci žáka a platná pravidla školy. Cílem je umožnit žákovi zvládnout potřebné učivo bez zbytečného přetížení.

7.4 Psychické, zdravotní nebo závažné osobní obtíže

Pokud jsou studijní obtíže spojeny se zdravotními, psychickými nebo závažnými osobními okolnostmi, škola postupuje citlivě a v rozsahu svých kompetencí. Podle potřeby může upravit organizaci podpory, zapojit školní poradenské pracoviště a doporučit odbornou pomoc. Škola nestanovuje diagnózu ani nenahrazuje zdravotní či terapeutickou péči.

8. Vyhodnocování podpory

Nastavená opatření jsou po přiměřené době vyhodnocena. Sleduje se zejména, zda:

- se stabilizovaly nebo zlepšily vzdělávací výsledky,
- žák plní dohodnuté povinnosti a využívá nabízenou podporu,
- došlo ke zlepšení docházky, pracovních návyků nebo motivace,
- je třeba podporu ukončit, pokračovat v ní, upravit ji nebo rozšířit.

Pokud se situace navzdory podpoře nezlepšuje, škola společně se žákem a podle okolností se zákonnými zástupci hledá další postup. Může doporučit vyšetření ve školském poradenském zařízení, odbornou péči nebo otevřít otázku vhodnosti další vzdělávací cesty.

9. Zásady podpory

Při předcházení školní neúspěšnosti škola vychází zejména z těchto zásad:

- včasnost – obtíže řešíme dříve, než přerostou v dlouhodobé selhávání,
- individualizace – hledáme příčiny a podporu odpovídající konkrétnímu žákovi,
- spolupráce – žák je aktivním účastníkem řešení; podle potřeby spolupracuje rodina, vyučující a školní poradenské pracoviště,
- přiměřenost – opatření mají být reálná, konkrétní a zvládnutelná,
- průběžné vyhodnocování – sledujeme, zda zvolená podpora skutečně pomáhá,
- respekt a diskrétnost – při řešení obtíží chráníme důstojnost a soukromí žáka.

10. Návaznost na další dokumenty školy

Strategie navazuje zejména na:

- Program poradenských služeb školy,
- Preventivní program školy,
- Krizový plán školy,
- školní řád a pravidla hodnocení výsledků vzdělávání,
- doporučení školských poradenských zařízení a další relevantní metodické materiály.

11. Právní a metodický rámec

Strategie vychází zejména z:

- zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů,

- vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů,
- aktuálního Metodického doporučení MŠMT k prevenci a postihu záškoláctví a omlouvání žáků z vyučování,
- dalších souvisejících právních a metodických dokumentů.

Strategie je průběžně aktualizována podle potřeb školy a změn právních a metodických předpisů.